

” Att handla
utifrån
principerna om
engagemang,
agärande och
förändring med
syfte att göra
skillnad.”

Innehåll

➤ Året i korthet	3
➤ Ordförande har ordet	4
➤ Etikrådets arbete	6
➤ Gruvprojektet	8
➤ Klimatfrågan	10
➤ Oljebranschen	11
➤ Elektronikbranschen	11
➤ Korruption	12
➤ Hållbart värdeskapande	13
➤ Bolagsdialoger	14
➤ Etikrådets ledamöter	26

Om Etikrådet

Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonden är buffertfonder i det allmänna pensionssystemet och förvaltar pensionskapital för alla som en gång har arbetat i Sverige.

De fyra konkurrerande fonderna fick 2001 samma uppdrag:

att placera pensionskapitalet till största möjliga nytta för pensionssystemet och att långsiktigt skapa hög avkastning till låg risk. Fonderna ska ta hänsyn till etik och miljö, dock utan att göra avkall på det övergripande målet om hög avkastning¹.

Tillsammans blir vi starkare

Sedan 2007 samordnar Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonden arbetet med miljö- och etikfrågor via det gemensamma Etikrådet.

Etikrådet ser som sin uppgift att verka för att bolag hanterar, utifrån den verksamhet de bedriver, relevanta hållbarhetsaspekter, att de har ändamålsenliga riktlinjer samt att de har styr- och uppföljningssystem som möjliggör att verksamheten bedrivs på ett så ansvarsfullt sätt som möjligt. Detta gör Etikrådet såväl genom att driva och delta i förebyggande initiativ som genom att verka för en positiv förändring i ett antal bolag som kopplas till kränkningar av internationella konventioner avseende miljö och mänskliga rättigheter.

Viktigaste fördelarna med Etikrådet

STÖRRE MÖJLIGHET ATT PÅVERKA

De fyra fondernas samlade kapital, 850 miljarder kronor², ökar möjligheten att påverka ett bolag jämfört med enskilda insatser.

ATTRAKTIV SAMARBETSPARTNER

Etikrådet är en attraktiv samarbetspartner för andra internationella investerare med liknande agendor för miljö- och etikhänsyn, vilket ytterligare ökar möjligheterna att påverka.

TIDS- OCH KOSTNADSEFFEKTIVT

Samarbetet i Etikrådet innebär att fondernas arbete blir mer tids- och kostnadseffektivt. Den ökade effektiviteten tar sig bland annat uttryck i fler bolagsdialoger, ett ökat antal internationella investerarinitiativ och fler rådslag, arbetsmöten och konferenser där Etikrådet är representerat.

1. Se förarbetena till Lagen om allmänna pensionsfonder 2000:192 som reglerar fondernas verksamhet
2. Per 31 december 2011

Året i korthet

2011

126 BOLAG

➤ Etikrådet har fört dialog med cirka 126 bolag spridda över hela världen. I många fall handlar dialogen om mer än ett hållbarhetsområde.

MÅLEN HAR UPPNÅTTS

➤ Två bolag som kopplats till kränkning av konventioner, amerikanska Duke Energy och japanska Bridgestone, har vidtagit åtgärder i enlighet med de krav Etikrådet ställt. Eftersom målen har uppnåtts avslutas dialogerna.

FOKUS PÅ GRUVINDUSTRIEN

➤ Förebyggande initiativ blir allt viktigare i Etikrådets strävan att påverka bolag till ett ansvarsfullt företagande. Ett sådant förebyggande initiativ med fokus på gruvindustrin har påbörjats.

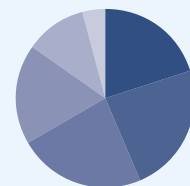

FÖREBYGGANDE INITIATIV

➤ Antikorrupktion, klimatfrågor, arbetsvillkor inom elektronikindustrin och oljesektorns miljöpåverkan är andra hållbarhetsområden där Etikrådet deltagit i förebyggande initiativ.

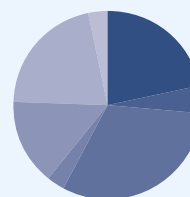

Engagemang per område

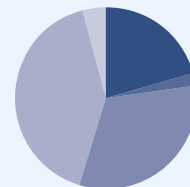
Korruption	49 st
Arbetsrätt, hälsa & säkerhet	57 st
Miljö	56 st
Mänskliga rättigheter	44 st
Övergripande hållbarhetsstrategi	27 st
Övrigt	10 st

Engagemang per sektor

Energi	28 st
Konsumentvaror	6 st
Råvaror	40 st
Tjänster	4 st
Verkstad	19 st
IT/Telekom	27 st
Övrigt	4 st

Engagemang per region – bolagens hemvist

Asien	26 st
Central-/Sydamerika	3 st
Europa	40 st
Nordamerika	52 st
Oceanien	5 st

Nadine Viel Lamare
Första AP-fonden
Ordförande 2011

Förebyggande initiativ allt viktigare

Fem år har gått sedan Etikrådet bildades och jag kan nu efter min andra period som dess ordförande konstatera att mycket hänt under dessa år, men också att utvecklingen inom hållbarhetsområdet fortsätter i oförminskad hastighet. Kraven att agera ansvarsfullt har ökat, såväl på oss investerare som på bolagen vi investerar i, och Etikrådets engagemang sträcker sig nu över ett mycket bredare fält.

Svåra utmaningar – rimliga förväntningar

Högt ställda förväntningar på oss som investerare och på de bolag vi investerar i är bra. Den ökade transparens som det lett till är av godo och det skärper både vårt och bolagens arbete med hållbarhetsaspekter i våra respektive verksamheter.

Samtidigt ser vi att utmaningarna blir än större, både för investerare och för bolag, nu när flera miljarder världsmedborgare börjat resan mot en högre levnadsstandard. Institutionella investerare som AP-fonderna har en viktig roll att spela i denna process. Vår roll har traditionellt varit att fungera som kravställare gentemot de bolag vi investerat i, ett ansvar vi också tar. Vi ser också i större utsträckning en utveckling mot en diskussion mellan investerare, bolag och också andra intressenter hur man på ett pragmatiskt sätt ska navigera i en komplex värld. Det finns sällan enkla "svartvita" lösningar till de många problem vi ställs inför.

.....

Det finns sällan enkla "svartvita" lösningar till de många problem vi ställs inför.

Branschinitiativ allt viktigare

Ett flertal av de problem vi diskuterar med bolagen bottnar i svag reglering, ofta i kombination med branschöverskridande brister. Det här återspeglas också i hur Etikrådet fortsatt att utveckla och bredda sitt arbete, tydligt exemplifierat med bland annat det projekt kring gruvbranschen vi har påbörjat under året

(sidan 8). Där analyserar vi ett antal viktiga områden och ser på standarden i branschen hos ett större antal gruvbolag. Målet är att höja det förebyggande arbetet generellt hos bolagen samt att få dem att sträva mot de bästa arbetssätten som förekommer i respektive område i branschen.

Den övergripande spelplanen bolagen agerar på styrs inte av investerare utan av regeringar och andra politiska instanser och reglerande myndigheter. Att det förekommer djuphavsborrning efter olja, utvinning av oljesand, exploatering av nya malmfyndigheter är resultatet av politiska beslut i respektive land. Och de krav och regleringar som ställs på bolagen för att få bedriva dessa typer av verksamheter utformas också av samma politiska instanser.

Ökade krav på reglerande instanser

Investerare har de senaste åren börjat titta på hur de på ett rimligt sätt kan föra en dialog med reglerande myndigheter. Skälet är att problemen som dyker upp i ett bolag många gånger är symptom på större systematiska tillkortakommanden. Att försöka påverka reglerande myndigheter är som regel inte en investerares uppgift, samtidigt är det mycket effektivare i jämförelse med enskilda bolagsengagemang och skapar på sikt en rättvis spelplan för alla konkurrerande bolag. I förlängningen är ingen betjänt av en situation där ansvarstagande bolag under påtryckningar från investerare avstår från projekt som sedan ändå exploateras av andra bolag som inte har samma påtryckningar på sig och som kanske inte heller genomför projektet på ett ansvarsfullt sätt. Vårt agerande får inte heller leda till att vi försämrar situationen, när vårt syfte är att göra gott. I slutändan är det, som tidigare påpekats, ett politiskt beslut om ett projekt får tillstånd att genomföras eller inte.

Som exempel kan nämnas att Etikrådet under 2011 deltagit i två initiativ för att påverka beslutsfattare. I det ena framförde en stor grupp investerare sina krav till världens befattningshavare inför klimatmötet i Durban, i det andra tillskrevs regeringen för den kanadensiska provinsen Alberta vad avser de krav de ställer på bolag som utvinner olja ur oljesand. Mer om detta kan läsas på sidan 10.

Ringar på vattnet

Fondernas portföljer med innehav i flera tusen bolag är en återspeglings av världsekonomin i stort och Etikrådet har hela världen som arbetsfält. Vi förväntar oss ett ansvarsfullt företagande där internationella konventioner som Sverige undertecknat följs. Det är vad vårt engagemang syftar till. Vårt systematiska arbete med att påverka bolag till ansvarsfullt företagande har under 2011 lett till att två av de bolag vi fört dialog med nu vidtagit åtgärder i enlighet med de krav vi ställt. Amerikanska Duke Energy har infört modern reningsteknik i kolkraftverken i South och North Carolina och japanska Bridgestone har antagit en global policy som tar avstånd från barn- och tvångsarbete och har numera en person i bolaget som är ansvarig för att säkerställa att mänskliga rättigheter efterlevs. Flera andra dialoger har också tagit viktiga steg framåt även om en del fortfarande återstår innan vi känner oss helt nöjda med bolagets åtgärder utifrån de mål vi satt upp för dialogen.

Under de fem år som Etikrådet har arbetat med att påverka bolag som kopplats till kränkning av konventioner ser vi att många bolag har börjat ta itu med hållbarhetsfrågor i sin verksamhet. Det betyder som regel att de förändringar som vi i Etikrådet får till stånd i de flesta fall mer är fråga om evolution än om revolution. Men det finns också fall, till exempel det kanadensiska gruvbolaget Goldcorp som intervjuas i denna rapport, där Etikrådets engagemang har lett till långtgående förändringar i hur bolaget bedriver sin verksamhet. Vad som också är positivt är att förändringar inte bara begränsas till Goldcorps verksamhet utan att även andra bolag i gruvbranschen har vänt sig till Goldcorp för att dra lärdom av deras erfarenheter. Läs mer på sidan 16. Etikrådet har också intervjuats av FN:s Global Compact som del av en fältstudie över HRIA-arbetet (HRIA – Human Right Impact Assessment). Syftet med Global Compacts arbete är bland annat att uppmuntra bolag att förbättra sitt arbete med mänskliga rättigheter. Det är inte första gången fondernas engagemang i ett enskilt bolag får ringar på vattnet, i vissa fall har det varit andra bolag som tagit efter, i andra fall är det investerare som fortsätter att arbeta på samma tema.

Engagemang – för att göra skillnad

Utmaningarna i vår globaliserade värld är stora, och den enda vägen framåt är en än mer ansvarstagande ekonomi. Denna väg vill vi i Etikrådet vara med och påverka. Vi kommer aldrig kunna tillfredsställa alla önskingar och krav men, inom ramen för vårt mandat kommer vi alltid arbeta aktivt och engagerat för förbättringar. En viktig del i detta arbete är den årsrapport du håller i din hand – genom att vara transparenta i det vi gör, vilket fortfarande är ovanligt bland investerare, ökar kraven på såväl bolag som andra investerare.

Jag vill avslutningsvis tacka inte bara mina kollegor i Etikrådet utan även flera andra stora pensionsförvaltare i vårt nätverk för ett mycket gott och konstruktivt samarbete. Tillsammans blir vi starkare och kan engagera oss på ännu fler områden. Jag ser fram emot att fortsätta vara del av Etikrådets viktiga uppdrag och tillsammans med mina kollegor ständigt vidareutveckla vårt arbete i syfte att göra ännu större skillnad.

Stockholm i mars 2012

Nadine Viel Lamare, Första AP-fonden
Etikrådets ordförande 2011

Ringar på vattnet

Vårt systematiska arbete med att påverka bolag till ansvarsfullt företagande har under 2011 lett till att två av de bolag vi fört dialog med nu vidtagit åtgärder i enlighet med de krav vi ställt.

➤ **Amerikanska Duke Energy** har infört modern reningsteknik i kolkraftverken i South och North Carolina.

➤ **Japanska Bridgestone** har antagit en global policy som tar avstånd från barn- och tvångsarbete.

➤ Vad som också är positivt är att förändringar inte bara begränsas till **Goldcorps** verksamhet utan att även andra bolag i gruvbranschen har vänt sig till Goldcorp för att dra lärdom av deras erfarenheter.

Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonden...

...förvaltar kapital för dagens och morgondagens pensionärer. Fonderna har fått samma uppdrag från riksdagen:

- Att skapa hög avkastning till låg risk.
- Fonderna ska också ta hänsyn till etik och miljö, dock utan att göra avkall på det övergripande målet om hög avkastning.

FÖRSTA
AP-FONDEN

Andra
AP-fonden
Second Swedish National Pension Fund - AP2

AP3 Tredje AP-fonden

FJÄRDE AP-FONDEN

Etikrådets arbete

Ledstjärnan i Etikrådets arbete är att göra skillnad. Det gör fonderna genom att vara långsiktiga, ansvarstagande och engagerade ägare som påverkar bolag världen över att förbättra sitt arbete med miljö och sociala frågor.

Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonden förvaltar kapital för dagens och morgondagens pensionärer. Fonderna har fått samma uppdrag från riksdagen; att skapa hög avkastning till låg risk. Fonderna ska också ta hänsyn till etik och miljö, dock utan att göra avkall på det övergripande målet om hög avkastning.¹

Utifrån detta uppdrag har fonderna utvecklat en gemensam värdegrund – att agera utifrån principerna om engagemang, agerande och förändring i syfte att göra skillnad. Som en del av det svenska pensionssystemet bygger fonderna sina principer om engagemang, agerande och krav på förändring på samma värdegrund som den svenska staten. I denna är demokrati, alla människors lika värde, den enskilda människans frihet och värdighet och en hållbar utveckling centrala delar. Allt i enlighet med skrivningarna i den svenska regeringsformen.

Tillsammans med den svenska statens värdegrund, utgör de internationella konventionerna som Sverige undertecknat och Sveriges ställningstaganden i folkrättsliga frågor väsentliga instrument för Etikrådet i dess arbete.

.....

Att engagera sig på alla områden och i alla bolag är varken möjligt eller effektivt utan prioriteringar måste göras.

Engagemang för att göra skillnad

Etikrådet ser som sin uppgift att verka för att bolag hanterar, utifrån den verksamhet de bedriver, relevanta hållbarhetsaspekter, att de har ändamålsenliga riktlinjer samt att de har styr- och uppföljningssystem som möjliggör att verksamheten bedrivs på ett så ansvarsfullt sätt som möjligt oavsett var i världen de är verksamma.

Antalet områden som ansvarsfulla investerare skulle kunna engagera sig i är stort och ständigt växande. Det rör sig såväl om branschövergripande problem som allvarliga förseelser i enskilda bolag. Att engagera sig på alla områden och i alla bolag är varken möjligt eller effektivt utan prioriteringar måste göras.

Etikrådet jobbar både förebyggande och reaktivt. Problemområden och incidenter kartläggs och analyseras systematiskt av Etikrådet som sedan väljer ut ett antal fokusområden och bolag. Dessa områden och bolag väljs ut med utgångspunkt i fondernas uppdrag och värdegrund men hänsyn tas också till Etikrådets möjligheter att göra skillnad. Områden där redan många andra aktörer verkar för förbättringar kan väljas bort till förmån för områden som ännu inte fått så mycket uppmärksamhet från investerarkollektivet. Valet av fokusområde är alltså inte ett ställningstagande om att andra områden i sig är mindre viktiga utan det är resultatet av en medveten strategi att lägga Etikrådets resurser där de bedöms göra mest nytta.

¹ Se förarbetena till Lagen om allmänna pensionsfonder 2000:192 som reglerar fondernas verksamhet.

Förebyggande initiativ – en viktig påverkansform

Etikrådets engagemang begränsar sig inte till att påverka bolag där problem redan inträffat. En minst lika viktig del är Etikrådets förebyggande initiativ som syftar till att stärka bolags arbete med hållbarhetsfrågor för att undvika att allvarliga incidenter sker. Ett bra exempel är Etikrådets gruvprojekt som beskrivs på nästa uppslag. Gruvnäringen är en bransch där det finns stora utmaningar ur ett hållbarhetsperspektiv. Etikrådet påbörjade därför under 2011 ett gruvprojekt där andra kapitalförvaltare bjöds in att delta. Gruvprojektet som är tänkt att sträcka sig över ett par år är uppdelat i flera delområden som inkluderar analys, dialog och uppföljning. Övriga förebyggande initiativ presenteras längre fram i denna rapport.

Samarbete – en viktig framgångsfaktor

De frågeställningar Etikrådet arbetar med är komplexa och lösningarna är sällan självklara. För att lyckas påverka bolag till ett mer ansvarsfullt företagande måste därför många faktorer

vara på plats. Att göra skillnad kräver resurser, specifik branschkunskap, kontakter, tid och engagemang. Dessutom är det Etikrådets erfarenhet att ett möte öga mot öga är det kommunikationssätt som ger allra bäst resultat. Det är därför något som prioriteras.

Etikrådet jobbar
både förebyggande
och reaktivt.

Etikrådets resurser har stärkts genom åren, nätverket av specialister har breddats och Etikrådets ledamöters kunskap om olika branscher har fördjupats. Viktigast av allt är dock att samarbetet med några utvalda stora internationella pensionsförvaltare intensifierats, vilket medför att fler dialoger kan föras och att möjligheten att påverka ökas.

Etikrådets gruvprojekt

➤ Gruvnäringen är en bransch där det finns stora utmaningar ur ett hållbarhetsperspektiv.

➤ Etikrådet påbörjade under 2011 ett gruvprojekt där andra kapitalförvaltare bjöds in att delta.

➤ Gruvprojektet är tänkt att sträcka sig över ett par år.

➤ Gruvprojektet är uppdelat i flera delområden som inkluderar analys, dialog och uppföljning.

Läs mer på sid 8.

Varför är frågan viktig för ansvarsfulla investerare?

- Gruvverksamhet har stor inverkan på miljö och människor.
- Exploatering sker ofta i länder med svag lagstiftning.
- Bolag bör arbeta systematiskt med miljöfrågor, mänskliga rättigheter, antikorrup-tion, hälsa och säkerhet och det bör vara en integrerad del av verksamheten.

Gruvprojektet – fokus på flera hållbarhetsområden

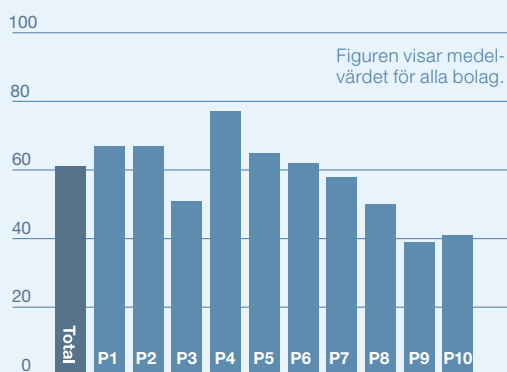
Det är fortsatt stor efterfrågan på råvaror globalt och gruvbolag världen över har de senaste åren startat omfattande prospekteringar samt nya gruvor. Etikrådet har under flera år varit engagerat i uppmärksammade gruvprojekt som Freeport-McMoRans koppargruva i Indonesien, Vedantas arbete med att starta en bauxitgruva i Indien och Goldcorps guldgruva i Guatemala.

Varje gruva är unik och det är viktigt att bolagen hanterar hållbarhetsfrågor på ett bra sätt under hela gruvans livscykel, från prospektering till stängning och på alla nivåer i bolaget. Gruvbranschen behöver hantera olika former av negativ miljöpåverkan (till exempel förbrukning och förorening av vatten), mänskliga rättigheter, lokalbefolkningens och ursprungsfolks rättigheter (exempelvis att bli konsulterade innan en gruva startas) och korruption bland annat.

Etikrådet sammanställde 2008 en rapport om gruvbranschens olika utmaningar vilken kan laddas ned från Etikrådets hemsida. Baserat på den rapporten och Etikrådets erfarenheter har ett särskilt projekt kring gruvbranschen inletts 2011. Syftet är att göra en översyn av hur bolagen i branschen arbetar med hållbarhetsfrågor och sedan arbeta med de brister som framkommer i analysen. I projektet ingår ett trettiotal bolag av varierande storlek och från olika världsdelar. För att få ytterligare tyngd i dialogen med bolagen bjöd Etikrådet in Sjunde AP-fonden och den holländska pensionsfonden PGGM att delta i projektet.

Hur väl lever bolagen upp till ICMM's principer?

- Bolagen har förhållandevis höga poäng vad gäller riskhantering (princip 4).
- Att bidra till samhällsutveckling (princip 9), rapportering (princip 10) och upprätthållande av mänskliga rättigheter (princip 3) får lägst poäng.

Analysresultatet av 30 bolag gentemot ICMM:s tio principer, P1 till P10.

Genomsnittlig poäng per princip där 100 är maximalt utfall enligt analysen.

Principerna beskrivs på nästa sida.

¹ICMM, International Council of Metals and Mining, www.icmm.com

I studien har bolagens hållbarhetsarbete analyserats utifrån International Council of Metal and Minings (ICMM) tio hållbarhetsprinciper (se faktaruta). Utifrån dessa principer har Etikrådet tillsammans med en analysfirma tagit fram ett antal kriterier för att bedöma hur företagen lever upp till respektive princip. Bolagen har poängbedömts utifrån hur väl de uppfyller de uppsatta kriterierna. Analysen baseras på publik information. Med hjälp av denna analys har Etikrådet fått insikt om styrkor och svagheter avseende bolagens förbyggande arbete och materialet har gjort det möjligt att jämföra och ranka olika bolag.

Etikrådet har skrivit brev till alla bolag som analyserats och lyft fram såväl vad företaget är bra på som brister som identifierats i deras hållbarhetsarbete. Under 2012 kommer breven att följas upp per telefon eller genom individuella möten.

Varför ICMM:s principer?

ICMM är en branschorganisation för gruvbolag där ett flertal av de stora gruvbolagen är medlemmar. Principerna lanserades 2003 och alla medlemmar i ICMM har åtagit sig att följa dessa. ICMM består av 21 gruvbolag och 31 nationella och regionala branschföreningar inom gruvbranschen.

Etikrådet har valt att basera sin analys på ICMM:s hållbarhetsprinciper, oaktat om bolagen är med i ICMM eller inte, då principerna är framtagna av gruvbolagen själva genom en omfattande intressentdialog och i princip utgör en branschstandard för gruvbolag. En majoritet av de bolag som Etikrådet har valt att ta med i projektet är dock inte medlemmar i ICMM. Principerna tar upp områden som affärsetik, mänskliga rättigheter, miljö, riskhantering, företagens roll i samhället och rapportering.

Korruption samt lokalbefolkningens och ursprungsfolks rättigheter

➤ Två exempel från analysen:

Korruption

Korruption behandlas i ICMM:s princip 1. I förtydligandet av den principen står att bolagen ska "införa policyer och system som ska förbygga mutor och korruption".

I den analys som görs av bolagen som ingår i projektet kontrolleras till exempel om bolagen har en policy på området, om de har ett så kallat "whistle-blower-program", om det finns en policy kring politisk lobbying och eventuella kampanjbidrag. Dessa bedöms sedan kvalitativt utifrån ett antal kriterier och poängsätts. Analysen ger också en indikation på förbättringar som kan genomföras.

Lokalbefolkningens och ursprungsfolks rättigheter

Ett annat område som Etikrådet arbetat mycket med de senaste åren är lokalbefolkningens och ursprungsfolks rättigheter, som täcks av principerna 3, 9 och 10.

Utifrån diagrammet på sidan 8 kan man utläsa att det just är de tre principerna som uppvisar den lägsta implementeringsgraden i bolagen. Konkreta frågor som ingår i analysen avseende detta område är bland annat om det finns en policy rörande lokalbefolkningens och ursprungsfolks rättigheter, och hur bolagens strategi för utveckling av lokalsamhällena och interaktion med lokalbefolkningen ser ut.

ICMM:s tio hållbarhetsprinciper

1 Införa och upprätthålla etiska affärsmetoder och ett ordentligt system för företagsstyrning.

2 Integrera överväganden kring hållbar utveckling i bolagets beslutsprocesser.

3 Upprätthålla grundläggande mänskliga rättigheter och respektera kulturer, seder och värderingar i kontakter med anställda och andra som berörs av bolagets verksamhet.

4 Implementera strategier för riskhantering grundat på fakta och sund vetenskap.

5 Söka ständiga förbättringar kring hälsa och säkerhet.

6 Söka ständiga förbättringar för miljöprestanda.

7 Bidra till bevarandet av biologisk mångfald och ha ett inkluderande förhållningssätt vid planering av landanvändning.

8 Underlätta och uppmuntra ansvarsfull produktdesign, användning, återanvändning, återvinning och deponi av produkter.

9 Bidra till en social och ekonomisk utveckling samt en samhällsutveckling på de orter där företaget verkar.

10 Genomföra effektiva och transparenta dialoger, kommunicera med bolagets intressenter och ha verifierade oberoende rapportering.

Fritt översatt till svenska av Etikrådet.

För mer information
<http://www.icmm.com/our-work/sustainable-development-framework/10-principles>

Varför är frågan viktig för ansvarsfulla investerare?

- Klimatförändringarna bedöms kunna få stor inverkan på den långsiktiga avkastningen.
- Stora investeringar behövs för att ställa om till ett mindre koldioxidintensivt samhälle.
- Åtgärder behöver vidtas på alla nivåer i samhället.
- Otydlighet från beslutsfattarna om vilka åtgärder man kommer att vidta skapar osäkerhet.
- Osäkerheten leder till att nödvändiga investeringar inte görs.

IIGCC

Institutional Investors Group on Climate Change

- AP-fonderna i Etikrådet är sedan 2010 medlemmar i IIGCC.

www.iigcc.org

CARBON DISCLOSURE PROJECT

- Etikrådet stod som värd för seminariet där den nordiska CDP-rapporten presenterades.

www.cdproject.net

Klimatfrågan

AP-fonderna i Etikrådet är sedan 2010 medlemmar i IIGCC (Institutional Investors Group on Climate Change). Etikrådet deltog under 2011 aktivt i organisationens arbete med att, i samarbete med de amerikanska och australiensiska systerorganisationerna, ta fram ett dokument där investerargruppen gemensamt klargör vad de förväntar sig av bolag i termer av riskanalys och handlingsplaner för att hantera klimatproblematiken. Syftet med initiativet är att samla många investerare för att bolagen ska få en enhetlig bild av investerarkollektivets förväntningar. Dokumentet publicerades i januari 2012.

Hur ska bolag och investerare hantera klimatfrågan i praktiken i sina investeringsbeslut? Prissignalen för koldioxidutsläpp är i dagsläget svag. Situationen skapar osäkerhet och investerare världen över har sedan några år samlat sig i ett gemensamt upprop om tydligare signaler från beslutsfattarna inför FN:s klimatomöten för att möjliggöra nödvändiga investeringar. I oktober 2011 ställde sig AP-fonderna i Etikrådet, tillsammans med ytterligare 281 investerare från Europa, Nordamerika, Australien och Nya Zeeland, bakom ett upprop till världens ledare inför klimatomötet i Durban att det behövs tydliga, trovärdiga och långsiktiga nationella och internationella riktlinjer för att öka investeringar i "low-carbon".

Mer information på www.investorsonclimatechange.com.

Fokus på bolagen

Ett annat initiativ på klimatområdet som fonderna sedan flera år står bakom är CDP (Carbon Disclosure Project). Projektet syftar till att ge investerare en samlad bild av hur bolag världen över jobbar rent praktiskt för att minska sina koldioxidutsläpp. Det är ungefär tio år sedan investerare började ställa krav och engagera sig i hur de bolag de äger agerar i klimatfrågan. Många åtgärder har vidtagits, framförallt energi- och resurseffektiviseringar. Bolagen har kommit olika långt, vissa har gjort omfattande analyser om risker och möjligheter och genomfört långtgående förändringar, medan andra bolag bara påbörjat resan. Förståelsen och insikten om klimatproblematiken och olika branschers påverkan har dock ökat markant.

I oktober 2011 stod Etikrådet som värd för seminariet där den nordiska rapporten presenterades. År 2011 var det 143 nordiska bolag som rapporterat sitt klimatarbete till CDP.

Oljesand – bättre översyn och reglering behövs

Kombinationen av höga oljepriser och begränsad tillgång till traditionella oljefält gör att de oljebolag som AP-fonderna och många andra institutionella investerare har investerat i fortsätter att söka sig till alternativa oljetillgångar, däribland oljesand i Kanada. Oljesand i Kanada står idag för cirka 10 procent av världens oljereserver och i stort sett alla stora internationella oljebolag är på ett eller annat sätt involverade i oljesandsprojekt där.

Etikrådet arbetar sedan ett par år tillbaka i ett investerarinitiativ kring oljesand, med syfte att förbättra rapporteringen och driva på företagens arbete med att minska den negativa påverkan vid utvinning av olja ur oljesand.

Våren 2011 tillfrågades Etikrådets medlemmar om de, tillsammans med ett antal andra investerare, ville skriva under ett brev till provinsregeringen i Alberta angående deras översyn av miljöövervakningen och reglering av oljesandsprojekten. Flera rapporter hade dessförinnan pekat på brister kring övervakning och reglering. Brevet fokuserade dels på behovet av pålitlig information, ökad uppföljning och transparent styrning av övervakningssystemet, men också på behovet av att väga in ett bredare perspektiv såsom sociala frågor och då specifikt ursprungsfolks rättigheter.

Arbetsförhållanden i elektronikbranschen

Under 2011 startade ett nytt investerarinitiativ som syftar till att förbättra arbetsförhållandena i elektronikbranschen och Etikrådet bjöds in att delta. Ett femtontal elektronikbolag har kontaktats i syfte att bättre förstå hur branschen hanterar och kontrollerar arbetsförhållandena i sina verksamheter och hos sina leverantörer.

Huvudfokus i diskussionerna har varit arbetsförhållandena i Kina, eftersom en stor del av produktionen för många elektronikbolag och dess leverantörer sker i Kina. Diskussionerna har både varit generella men också rört specifika frågor som till exempel de uppmärksammade självmorden som skedde i Foxconns fabriker våren 2010. Många elektronikbolag har vidtagit åtgärder i den egna produktionen och uppföljning av sina leverantörer efter att problemen i Foxconns fabriker uppdagades. Situationen i Kina fortsätter dock att kritiseras bland annat för mycket övertid och arbetsmiljöproblem.

Varför är frågan viktig för ansvarsfulla investerare?

- Höga oljepriser och begränsad tillgång på traditionella oljefält ökar oljebolagens fokus på alternativa oljetillgångar.
- Oljesand står för 10 procent av världens oljereserver.
- Utvinning av oljesand är energi- och vattenkrävande och medför stora negativa effekter på omgivningen. Oljebranschen bör jobba aktivt med att minska de negativa effekterna och rapportera om sina aktiviteter.

Varför är frågan viktig för ansvarsfulla investerare?

- Dåliga arbetsförhållanden i leverantörsledet är vanligt förekommande låglöneländer som t.ex. Kina.
- Flera fall av allvariga missförhållanden har uppmärksammats i elektronikbranschen.
- Bolag bör jobba aktivt förebyggande och kontrollera arbetsförhållanden i sin egen verksamhet och i leverantörsledet.

Varför är frågan viktig för ansvarsfulla investerare?

- Korruption är vanligt förekommande i många länder och branscher.
- Förekomsten av korruption snedvrider konkurrensen och skapar ineffektivitet i det ekonomiska systemet.
- Bolag bör jobba aktivt för att minska risken för korruption i sin verksamhet.

➤ AP-fonderna i Etikrådet är medlemmar i PRI (Principles for Responsible Investment). 2010 gick Etikrådet med i ett initiativ kring korruption.

www.unpri.org

➤ Etikrådet stödjer det internationella initiativet för transparens inom utvinningsindustrier.

www.eiti.org

Fortsatt fokus på korruption

Korruption är ett fokusområde för Etikrådet. Skälet är enkelt, korruption undergräver legitimiteten och hållbarheten i det ekonomiska systemet. Om skälet är enkelt är problematiken desto mer komplex. I dialoger med bolag om korruption får Etikrådet ibland kommentarer som "ni tittar väl på bolag från landet X eller vår konkurrent Y också?". Rädslan att förlora konkurrenskraft och därigenom affärer, sitter djupt i många bolagskulturer.

2010 gick Etikrådet med i ett PRI-initiativ (Principles for Responsible Investment) kring korruption. Ett antal bolag analyserades avseende deras förebyggande arbete kring korruption. Analysen utmynnade i att ett 20-tal bolag kontaktades och ombads att svara på frågor om hur de arbetar för att förhindra korruption. Tillsammans med övriga investerare har Etikrådet under året, genom telefonmöten samt fysiska möten, följt upp svaren från bolagen.

Etikrådet har under 2011 haft fortsatt fokus på korruption också genom det projekt som Etikrådet inlett för gruvbranschen. Korruption är en viktig fråga för gruvbranschen då många bolag är verksamma i länder med svag lagstiftning och i en bransch där korruption förekommer. Läs mer om detta på sidan 8.

Under året har Etikrådet vid ett flertal tillfällen diskuterat korruption med andra investerare, företag och politiska företrädare för att se hur man tillsammans kan arbeta vidare med denna viktiga fråga.

Stödet för EITI fortsätter att öka

Etikrådet stödjer det internationella initiativet för transparens inom utvinningsindustrier, det så kallade EITI (Extractive Industries Transparency Initiative). Behovet av transparent rapportering och styrning är särskilt stort i länder med betydelsefulla naturresurser men med svag lagstiftning. Tydligare rapportering från dels bolagen om vad de betalar, dels ländernas regeringar om vilka inkomster de får från olje-, gas- och gruvindustrierna ökar öppenheten i samhället och bidrar till bättre villkor för ekonomisk styrning.

Tillsammans med andra internationella investerare ger Etikrådets medlemmar sitt stöd till EITI, vilket signalerar till länder och bolag med utvinningsverksamhet att aktieägare sätter värde på tydlig och öppen redovisning. Under året har antalet bolag och länder som stödjer EITI fortsatt att öka.

Hållbart värdeskapande

Det svenska investerarinitiativet Hållbart värdeskapande är ett annat exempel på proaktivt engagemang där de fyra AP-fonderna som ingår i Etikrådet medverkar. Tillsammans med tio andra institutionella placerare, DNB, Folksam, Handelsbanken, Meta asset management, Nordea, SEB, Skandia Liv, SPP, Swedbank Robur och Svenska kyrkan uppmanade de fyra AP-fonderna våren 2011 de 100 största bolagen på stockholmsbörsen att delta i en enkätundersökning med frågor rörande ansvarsfull och hållbar affärsverksamhet.

Etikrådet valde att stödja initiativet eftersom de fyra AP-fonderna anser att bolagen, genom att aktivt hantera miljömässiga och sociala aspekter i sina verksamheter, kan bidra till att minska risker och kostnader samt tillvarata affärsmöjligheter. Det främjar långsiktigt hållbart värdeskapande, och som investerare kan fonderna försäkra sig om att viktiga förutsättningar finns för en långsiktigt hållbar finansiell avkastning för nuvarande och framtida pensionärer i Sverige.

Undersökningen var den andra i ordningen. Liksom 2009 valde drygt 80 av de 100 bolag som fick enkäten att besvara den. Enkätsvaren har varit värdefulla för Etikrådet, dels för att de individuella svaren visar hur bolagens styrelser ser på sitt ansvar för och arbete med hållbart värdeskapande, dels för att det givit Etikrådet en mer samlad och strukturerad bild av hur långt

de stora svenska bolagen kommit med integrationen av miljömässiga och sociala aspekter i sin affärsverksamhet. Särskilt intressant har det varit att kunna följa utvecklingen över tid. Positivt är att de bolag som redan 2009 jobbade strukturerat med hållbarhetsfrågor fortsatt ta steg framåt. Mer bekymmersamt är att bolag som 2009 fokuserade väldigt lite på hållbarhetsfrågor inte gjort några framsteg.

.....

Positivt är att de bolag som redan 2009 jobbade strukturerat med hållbarhetsfrågor fortsatt ta steg framåt.”

I samband med att resultatet från undersökningen presenterades i januari 2012 anordnade investerarinitiativet ett välbesökt seminarium där Leif Johansson, ordförande i Ericsson, delade med sig av sina tankar kring hållbarhet. Hans inledningsanförande efterföljdes av en paneldiskussion med representanter från näringslivet om styrelsens roll och ansvar för företagets hållbarhetsarbete.

➤ Läs mer om projektet på www.hallbartvarde-skapande.se

Förebyggande dialoger med bolag

Etikrådet för regelbundet dialog, i proaktivt syfte, med bolag som inte finns med på rådets officiella dialoglista. Dessa dialoger syftar till att bevaka vissa frågeställningar och att lyfta fram rådets förväntningar på bolagen. De proaktiva dialogerna syftar till att bolagen ska öka sitt fokus på riskhantering kring olika miljö- och etikfrågor, förbättra interna processer alternativt förbättra transparensen kring sitt arbete. Det är dock inte fråga om bolag som kan kopplas till kränkningar av konventioner.

Etikrådet försöker främst påverka via dialog med bolagens styrelse eller ledning. Målet med dialogerna är att bolagen genom preventiva åtgärder och processer ska undvika att begå kränkningar som kan kopplas till konventioner. Dialogerna förs i förtroende och det är därför inte alltid möjligt att offentligt redogöra för dem. Etikrådet värnar dock om transparens och vill i den mån det är möjligt offentliggöra delar av det proaktiva arbetet utan att offentliggöra namnen på bolagen. I denna rapport kan du läsa om ett flertal proaktiva projekt, dialoger och initiativ.

.....

Etikrådet försöker främst påverka via dialog med bolagens styrelse eller ledning.”

Exempel på proaktiva bolagsdialoger under 2011

Etikrådet har fört dialog med **ETT NORDAMERIKANSKT GRUVBOLAG** rörande deras arbete med att kommunicera och samarbeta med lokalbefolkningen i de afrikanska länder de har verksamhet i. Dialogerna med lokalbefolkningen handlar bland annat om att skapa jobb, bidra till hållbar utveckling i närliggande byar och att säkerställa att befolkningen behandlas på ett respektfullt sätt. Bolaget i fråga har en lång erfarenhet av att dialog med lokalbefolkningen är avgörande för att inte bryta mot ILO 169 samt för att undvika konflikter. Likaså diskuterades korruption och redovisning av intäkter enligt EITI:s standard vilket är viktiga frågor inom gruvbranschen och i synnerhet i länder med svag lagstiftning. (Se vidare sid 12 om EITI)

Dialog har förts med **ETT EUROPEISKT SKOGBOLAG** rörande hållbart skogsbruk och FSC-certifiering av skog i de världsdelar de har verksamhet i. Därtill har dialogen handlat om bolagets dialog med lokalbefolkning och säkerställande av att landavtal är legalt korrekta.

Dialog har förts med **TVÅ EUROPEISKA OLJEBOLAG**, dels om säkerhetsarbete vid djuphavsborrning, dels deras planer på att utvinna olja ur okonventionella energikällor såsom oljesand. Vidare diskuterades bolagens verksamhet i länder med odemokratiska regimer och hur bolaget säkerställer att de inte kränker mänskliga rättigheter. Etikrådet har också fört dialog med **ETT ANNAT EUROPEISKT OLJEBOLAG** om sanering av tidigare oljeutsläpp samt bolagets arbete med säkerhetsförebyggande åtgärder.

Med **ETT EUROPEISKT BEMANNINGSFÖRETAG** har Etikrådet diskuterat arbetsvillkor för anställda och frågan om bolagets ansvar för anställdas arbetsvillkor hos bolagets kunder.

Dialog med bolag som tidigare fanns på Etikrådets dialoglista

Etikrådet har fortsatt dialogen med det indiska gruvbolaget **VEDANTA** rörande deras gruvdrift i Indien med fokus på bolagets rutiner för bland annat utvärdering av miljö- och sociala konsekvenser inklusive ursprungsfolks rättigheter, rutiner för att säkerställa att uppförandekod följs samt ökad transparens kring hållbarhetsfrågor.

Etikrådet träffade det franska service managementföretaget **SODEXO** för att följa upp hur bolaget arbetat vidare med att implementera policyn för mänskliga rättigheter i sin verksamhet. Det var tydligt att Etikrådets engagemang i frågan under 2007–2009 och bolagets antagande av policyn blev startskottet för ett mer systematiskt arbete kring mänskliga rättigheter. Vidare diskuterades de fackliga konflikterna och rätten till att ansluta sig fackligt i Sodexos nord-amerikanska verksamhet.

Intressentdialoger

Intressentgrupper som följer Etikrådet inkluderar bland annat frivilligorganisationer, studenter, forskare, politiker och media. Etikrådet träffar regelbundet olika intressentorganisationer för att diskutera miljö- och sociala frågor. Dialogerna ger underlag till rådets arbete med att påverka bolag genom att olika problemställningar blir belysta ur olika synvinklar. Intressentdialogerna ger även underlag till hur Etikrådets arbete kan utvecklas. Flera intressentgrupper har lyft fram att Etikrådet bör informera mer om proaktiva dialoger och investerarinitiativ vilket rådet har tagit till sig och utvecklat i årets rapport.

Samma slutmål men olika påtryckningsmetoder

Många frivilligorganisationer vill att AP-fonderna ska sälja sina aktieinnehav i problemfyllda bolag. Etikrådet har ofta samma grundsyn som dessa organisationer rörande att missförhållanden som orsakas av bolag ska rättas till men medlet för hur man bäst påverkar ett bolag kan skilja sig. Etikrådets syn är att det är mer ansvarsfullt att använda sitt ägande till att i första hand påverka bolagen i positiv riktning. Säljer fonderna sina aktier avsäger man sig möjligheten att lägga aktieägarförslag på bolagsstämmor – ett viktigt verktyg för att få till stånd en dialog med bolag, framför allt i Nordamerika. Därmed minskar även möjligheten att kunna utöva inflytande på bolaget medan problemet inte försvinner för de som berörs av bolagets verksamhet.

ILO

➤ International Labour Organization – FN:s organ för arbetsrättsliga frågor och arbetsvillkor. ILO består av representanter från både arbetstagar- och arbetsgivarsidan. ILO har tagit fram en rad konventioner om rättigheter i arbetet, av vilka de mest kända är ILO:s åtta kärnkonventioner som berör frågor om föreningsfrihet och organisationsrätten, tvångsarbete, diskriminering och barnarbete.

www.ilo.org

Marlingruvan i Guatemala

➤ Etikrådet har haft en konstruktiv dialog på regelbunden basis med bolaget under flera år. Sedan dialogen inleddes har bolaget vidtagit en rad åtgärder och förändrat sitt sätt att hantera de problem som lyftes fram i HRIA:n.

Goldcorp – ett långsiktigt dialogarbete

Brytningen av malm vid Marlingruvan i Guatemala påbörjades 2005 och gruvan förvärvades av Goldcorp 2006. I samband med att Etikrådet uppmärksammades på att det förekom oroligheter i anslutning till Marlingruvan besökte Etikrådet Guatemala 2008. Förutom besök vid gruvan fördes diskussioner med företrädare för de anställda, berörda samhällen, kyrkan, frivilligorganisationer och ett flertal olika ministrar.

Vid besöket framkom att det fanns ett utbrett misstroende mot bolaget och dess gruvverksamhet. En del av missnöjet härstammade från brister redan på prospekteringsstadiet, det vill säga innan Goldcorp blev ägare till gruvan. Analysen av hur gruvan skulle påverka hälsa, miljö och säkerhet för boende i området hade inte gjorts i tillräcklig omfattning. Även konsultation och hanteringen av förvärv av mark runt gruvan kritiserades.

Kort efter besöket 2008 lämnade AP-fonderna, som aktieägare i Goldcorp, tillsammans med kanadensiska investerare in ett aktieägarförslag, en så kallad resolution, till Goldcorps årsstämma. Resolutionen innehöll krav på att en oberoende utvärdering (HRIA – Human Rights Impact Assessment) skulle genomföras vid Marlingruvan. Resolutionen nådde aldrig stämman eftersom Goldcorp, i utbyte mot att investerna drog tillbaks resolutionen från stämman, åtog sig att låta göra en HRIA. En styrgrupp för utvärderingen, med representanter från aktieägargruppen, bolaget och det lokala samhället bildades och en oberoende konsultfirma anlätades för att genomföra HRIA:n.

Parallellt med att utvärderingen genomfördes, påbörjade Goldcorp ett internt hållbarhetsarbete som bland annat resulterade i en hållbarhetspolicy, att bolaget skrev under FN:s Global Compact och att Marlingruvan certifierades enligt FN:s så kallade cyanidkod.

Arbetet med utvärderingen var tidskrävande och försvårades bland annat av oroligheter kring gruvan och svårigheter att genomföra intervjuer med lokalbefolkningen. Ytterligare försening uppstod då styrgruppen beslutade att utöka utvärderingen med en fördjupad riskutvärdering gällande påverkan från kemikalier.

I maj 2010 presenterades resultatet av utvärderingen, uppdelad på sju fördjupningsområden som berörde bland annat konsultationen innan gruvan öppnade, miljöpåverkan samt marköverlåtelse. Samtidigt uppmanade den Interamerikanska organisationen för mänskliga rättigheter – IACHR – Guatemalas regering att stänga gruvan med motivering av dess negativa påverkan på befolkningen och miljön i gruvans närhet.

I juni 2010 presenterade Goldcorp en detaljerad handlingsplan för varje problemområde i rapporten. Bolaget har därefter löpande rapporterat hur arbetet har fortskridit i enlighet med handlingsplanen. Dessa rapporter publiceras på bolagets hemsida.

I december 2010 inleddes månadsvisa rundabordssamtal gällande utvecklingen vid gruvan. Vid samtalen deltar representanter från Goldcorp, och representanter för lokala organisationer och berörda ministerier. Samtalen övervakas av OAS¹.

I början av 2011 presenterade FN:s speciella sändebud för ursprungsfolks rättigheter en rapport över situationen kring gruvan. Rapporten lyfte fram några problemområden, inklusive gruvans miljöpåverkan och stängningsplaner för gruvan. Det noterades även att förbättringar hade skett, helt i linje med rapporter från bolaget om att ett stort antal åtgärder i handlingsplanen genomförts.

Strax därefter förklarade regeringen i Guatemala, som svar på bland annat IACHR:s uppmaning att stänga gruvan, att de inte såg någon anledning att dra in gruvtillståndet för Marlingruvan. Senare under året drog IACHR också tillbaka sin begäran om att stänga gruvan.

Under andra halvåret 2011 besökte representanter för Goldcorp Etikrådet vid två tillfällen. Vid samtalen framkom bland annat att stora delar av de punkter som påpekades i HRIA:n numera ingår som en del av det dagliga arbetet i bolaget. Bolaget bekräftade också att en tredjepartsutvärdering av HRIA:n, bolagets handlingsplan och åtgärdsarbetet kommer att genomföras. I samband med det ena besöket bjöds ett antal frivilligorganisationer in för att träffa bolaget. Etikrådet har även träffat en biskop från regionen där gruvan är belägen i samband med dennes besök i Sverige.

Etikrådet har regelbundet under flera år haft en konstruktiv dialog med bolaget. Sedan dialogen inleddes har bolaget vidtagit en rad åtgärder och förändrat sitt sätt att hantera de problem som lyftes fram i HRIA:n. Det är Etikrådets bestämda uppfattning att förhållandena vid gruvan och Goldcorps arbete med hållbarhetsfrågor är väsentligt bättre idag än de var när Etikrådet inledde sin dialog med bolaget. Samtidigt kvarstår vissa punkter som fortfarande måste åtgärdas.

Goldcorp – Milstolpar

2011

- Regeringen i Guatemala meddelar att gruvtillståndet inte kommer att dras in.
- IACHR drar tillbaka sin begäran om stängning av gruvan.

2010

- HRIA-rapporten presenteras.
- Guatemalas regering uppmanas av IACHR² att stänga gruvan.
- Goldcorp presenterar handlingsplan som svar på HRIA:n.
- Bolaget uppdaterar sin hållbarhetspolicy och policy för mänskliga rättigheter.
- Månadsvisa rundabordssamtal inleds.

2009

- Goldcorp skriver under FN:s Global Compact.
- Marlingruvan certifieras enligt FN:s kod för användning av cyanid.

2008

- Etikrådet besöker Marlingruvan.
- Aktieägarförslag med krav på en oberoende utvärdering (HRIA).

2007

- Rapport om oroligheter vid Marlingruvan.

¹Organisation of American States. www.oas.org

²IACHR – Inter-American Commission on Human Rights. www.iachr.org

Intervju med Goldcorp

Under hösten 2011 träffade Etikrådet Brent Bergeron, vice vd på Goldcorp och ansvarig för Corporate Affairs, utveckling och implementering av CSR-policyer inom företaget. I en intervju berättar Bergeron om hur Goldcorp uppfattat dialogen med investerargruppen om situationen vid Marlingruvan i Guatemala.

– Dialogen med Etikrådet har inte bara lett till avgörande förändringar i vårt sätt att se på vår verksamhet i själva gruvan, säger Bergeron. Dialogen har också haft ett viktigt inflytande i vårt övergripande CSR-arbete och till och med påverkat hur gruvbranschen som helhet tar sig an frågor rörande den påverkan på mänskliga rättigheter som följer av gruvbrytning.

Brent Bergeron berättar om den genomlysning av effekterna av Marlingruvans verksamhet på mänskliga och ursprungsfolks rättigheter, HRIA (Human Rights Impact Assessment) som genomfördes efter krav från investerargruppen, däribland Etikrådet. HRIA:n kom att utgöra en grund för Goldcorps arbete med att vidta åtgärder för att säkerställa respekt för ursprungsfolks rättigheter i området kring gruvan och för den fortsatta dialogen med investerarna.

– Bolagets och investerargruppens gemensamma bedömning är att åtgärderna gradvis kommit att svara upp mot utvärderingens rekommendationer. Detta arbete och de processer som införts för genomförande, har vi på Goldcorp också haft användning av för att ta fram CSR-rutiner inom hela koncernen. Erfarenheterna från HRIA-arbetet vid Marlingruvan använder vi idag i våra andra projekt i andra länder. I vårt senaste projekt i Argentina till exempel, utgör HRIA-arbetet en av grundstenarna för hur vi går vidare med vår investering där. Avsikten är att i startskedet nå ut till så många intressenter som möjligt och involvera dem i utvecklingen av projektet.

Dialogen kring Marlingruvan har också fått ett indirekt genomslag inom den internationella gruvindustrin, menar Bergeron.

– Idag kontakter våra kollegor från andra gruvbolag oss och frågar hur vi arbetade med HRIA-rapporten inom vår verksamhet i Guatemala och vill dra nytta av våra erfarenheter. Dialogen med investerarna har således haft en vidare påverkansradie än vad vi kunde förutse.

Frågan om små investerare verkligen kan påverka ett stort företags arbete i denna omfattning, besvarar Bergeron med att hänvisa både till den faktiska processen och till formella regler:

– Sedan dialogen inleddes med investerargruppen har väldigt mycket hänt runt gruvan och förändrats till det bättre. Även små aktieägare kan få stort genomslag för hur vi arbetar med våra projekt när påpekandena om brister behöver hanteras. Aktieägares frågor och oro för hur vi bedriver vår verksamhet fungerar också som ögonöppnare för oss. Dessutom har vi självklart inte heller rätt att skilja på små eller stora aktieägare när det gäller deras rätt att på bolagsstämman ta upp frågeställningar som de tycker är viktiga. Ett exempel på det var vad som hände inför bolagsstämman våren 2008, när Etikrådet tillsammans med andra mindre ägare tog det initiativ som resulterade i HRIA och dess uppföljning.

Angående frågan om Goldcorp accepterade att en HRIA skulle göras säger Bergeron att initierandet av studien för bolagets del absolut inte var en nödlösning för att stoppa andra åtgärder från investerarna.

– Vår positiva hållning till att en HRIA genomfördes, utgår i grunden från verksamhetens karaktär, förklarar Bergeron. Gruvor finns där naturresurserna är belägna, vi kan inte flytta verksamheten till ett annat land, därför att förutsättningarna för vår verksamhet ifrågasätts och behöver genomlysas och eventuellt ändras. Alltså måste vi som företag på plats ta itu med de frågor och problem vi stöter på i de lokala samhällena och både agera ansvarsfullt och vara nogga med att berätta om det ansvar vi tar.

.....

” Beträffande bolagets arbete med CSR-frågorna har vi tydliggjort internt att CSR-arbetet ska vara en del av vår operativa affärsverksamhet.

– Vi är medvetna om att allt vi gör inte är perfekt men att allt vi gör kan förbättras. I det arbetet har dialogen med investerarna varit en ömsesidig läroprocess. Vi har gemensamt utvecklat strukturella metoder för CSR-frågor som vi som företag kan applicera på andra projekt, och jag tror att även investerargruppen har dragit liknande slutsatser om en strukturerad metodik i bolagskontakter.

Vilka är då de viktigaste slutsatserna för Goldcorps del från dialogen kring Marlingruvan?

– Beträffande bolagets arbete med CSR-frågorna har vi tydliggjort internt att CSR-arbetet ska vara en del av vår operativa affärsverksamhet och utgöra ett grundelement i våra beslutsprocesser från allra första början, svarar Bergeron.

– När det gäller vår övergripande affärsidé och våra kommersiella målsättningar har Goldcorps bolagsledning introducerat begreppet ”sustainable prosperity” som en beskrivning av våra affärsmål, ett arbete att skapa välbefinnande som är uthålligt och hållbart, både för oss och för de samhällen inom vilka vi som gruvbolag verkar.

– När vi förklarar begreppet på detta sätt, möter vi stor förståelse för det från både investerare och intressenter, avslutar Brent Bergeron.

Brent Bergeron

➤ Vice vd på Goldcorp och ansvarig för Corporate Affairs, utveckling och implementering av CSR-policyer inom företaget.

Bolagsdialoger

Ett bolag avförs från Etikrådets dialoglista då de mål som Etikrådet satte upp när dialogen inleddes har uppfyllts. Bolaget blir därefter föremål för särskild bevakning under fem år. Etikrådet har före 2011 avslutat dialogen med totalt nio bolag då målen för dialogen har uppfyllts.

➤ Läs mer på Etikrådets hemsida www.etikradetapfonderna.se

Etikrådet för en aktiv dialog med bolag som kränker konventioner. Syftet är att få bolagen att upphöra med kränkningen och säkerställa att förebyggande system som förhindrar framtida kränkningar av konventioner implementeras.

Problemområden

- Mänskliga rättigheter
- Arbetsrätt
- Miljö
- Korruption
- Särskilda vapen

Utvecklingen rankas utifrån de mål som satts upp i respektive fall

- Ingen positiv utveckling
- Tecken på utveckling
- Svagt positiv utveckling
- Positiv utveckling
- Mycket positiv utveckling

Status för dialogerna avser utvecklingen av dialogen vid utgången av 2010 respektive 2011.

Bolag där målen för dialogen uppfyllts under 2011

Duke Energy

HEMVIST >	USA
SEKTOR >	Energi
PLATS >	USA
OMRÅDE >	
UTVECKLING >	

Händelse: Duke Energy Corporation har genom underlåtelse att modernisera ett antal kolkraftverk i USA kopplats till allvarliga luftföroreningar i strid med konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar.

Mål: Att bolaget redovisar hur de berörda kraftverken ska effektiviseras genom modernisering och implementering av teknik för att mäta och minska utsläpp av kväveoxider och svaveldioxid i enlighet med kraven från den amerikanska miljöskyddsmyndigheten.

Kommentar: Etikrådet har sedan 2009 haft dialogen med Duke Energy vilande i väntan på domslut. Även om domslutet inte är klart har nu Duke Energy infört modern reningsteknik för kväve- och svaveldioxider på de berörda kolkraftverken förutom för två mindre anläggningar som enbart används vid hög belastning, och en plan för att även fasa ut dessa finns. Därmed anser Etikrådet att målet med dialogen är uppfyllt.

Bridgestone

HEMVIST >	Japan
SEKTOR >	Konsument
PLATS >	Liberia
OMRÅDE >	
UTVECKLING >	

Händelse: Bridgestone Corporation har kopplats till barnarbete på bolagets gummiplantage i Liberia i strid med FN:s konvention om barnets rättigheter.

Mål: Att bolaget vidtar konkreta åtgärder för att förhindra förekomsten av barnarbete samt implementerar en granskningsmekanism för att säkerställa att detta efterlevs. I förebyggande syfte bör bolaget anta en policy om barnarbete för hela sin verksamhet.

Kommentar: Bridgestone har antagit en global policy som tar avstånd från barn- och tvångsarbete. Bolaget har numera en person som är ansvarig för att säkerställa att mänskliga rättigheter efterlevs.

Pågående dialoger

Händelse: AES Corporation har kopplats till kränkning av ursprungsfolket Charco la Pavas rättigheter i samband med byggnationen av den så kallade Chan 75-dammen i Panama. Det inträffade har fördömts av FN:s särskilda rapportör om mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för ursprungsfolk, och strider mot ILO:s konvention 169 om ursprungsfolk och stamfolk.

Mål: Att bygget av Chan 75 upphör till dess att en transparent utvärderingsprocess har genomförts i enlighet med principen om "free

prior and informed consent", som fastställs i ILO-konvention 169 samt i FN:s deklaration om ursprungsfolks rättigheter eller till dess att bolaget på annat sätt kan påvisa att Charco la Pavas rättigheter respekteras.

Kommentar: Dammen fylldes under 2011 under överseende av bland annat ombudsmannen, myndigheter med ansvar för miljö och naturresurser samt lokala myndigheter. Bolaget arbetar med att ta fram policyer för mänskliga rättigheter gällande hela bolaget, vilket beräknas vara klart under 2012.

AES

HEMVIST > USA

SEKTOR > Energi

PLATS > Panama

OMRÅDE >

UTVECKLING >

Händelse: Alstom, S.A. har kopplats till kränkning av fjärde Genèvekonventionen genom att leverera skräddarsydda tåg till en spårvagnsförbindelse som binder ihop västra Jerusalem och bosättningar som ligger på av Israel ockuperat palestinskt område.

Mål: Att Alstom avvecklar sitt engagemang i projektet eller att bolaget på ett transparent och

trovärdigt sätt kan bevisa att projektet genomförs i enlighet med den palestinska befolkningens intressen och önskemål.

Kommentar: Bolaget för långt gångna diskussioner i syfte att avveckla sitt ägande i Citypass projektet. Alstom kommer dock att behålla ett underhållsavtal.

Alstom

HEMVIST > Frankrike

SEKTOR > Verkstad

PLATS > Palestinska områden

OMRÅDE >

UTVECKLING >

Händelse: Freeport-McMoRan Copper & Gold Inc. kopplas genom sin gruvdrift i Indonesien till allvarig negativ miljöpåverkan i strid med FN:s konvention om biologisk mångfald samt till anklagelser om bestickning.

Mål: Att bolaget redovisar hur det arbetar för att minimera effekterna på miljön samt tar fram en plan för hur området ska återställas då gruvdriften upphör.

Freeport-McMoRan

HEMVIST > USA

SEKTOR > Råvaror

PLATS > Indonesien

OMRÅDE >

UTVECKLING >

Pågående dialoger

Goldcorp

HEMVIST >	Kanada
SEKTOR >	Råvaror
PLATS >	Guatemala
OMRÅDE >	
UTVECKLING >	

Händelse: Goldcorp Inc. anklagas av mayabefolkningen i samhällena kring Marlingruvan för att inte respektera deras mänskliga rättigheter och ursprungsfolks rättigheter samt för att förorena vatten och bidra till spänningar, hot och trakasserier i samhällena. Kränkningen kan kopplas till FN:s Global Compact princip 1 och 2 avseende mänskliga rättigheter.

Mål: Att bolaget utvecklar policyer, program för och påverkan på lokalbefolkningen och vidtar åtgärder för att säkerställa respekt för ursprungsfolks rättigheter i pågående och framtida projekt i Guatemala.

Kommentar: Etikrådet besökte Marlingruvan i februari 2008 tillsammans med kanadensiska investerare. På investerargruppens inrådan gjordes en oberoende utvärdering av hur de mänskliga rättigheterna i området hanterats. Bolaget presenterade 2010 konkreta åtgärder som svar på utvärderingens slutsatser och rekommendationer. Majoriteten av åtgärderna är genomförda och nu inväntas tredjepartsverifiering av processen och genomförandet. Se vidare sid 16.

Incitec Pivot

HEMVIST >	Australien
SEKTOR >	Kemi
PLATS >	Västsahara
OMRÅDE >	
UTVECKLING >	

Händelse: Incitec Pivot Ltd. köper fosfat från ett marockanskt bolag som bryter fosfat i Västsahara. Västsahara är sedan 1975 ockuperat av Marocko och står på FN:s lista över icke självstyrande områden som ska avkoloniseras. FN:s rättschef slog i januari 2002 fast att ingen utvinning av naturresurser kan ske i Västsahara mot den västsahariska befolkningens vilja, vilket skulle vara i strid med FN:s konvention för medborgerliga och politiska rättigheter samt FN-konventionen för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Mål: Att bolaget upphör med inköpen av fosfat från Västsahara, eller kan bevisa att utvinningen genomförs i enlighet med den västsahariska befolkningens intressen och önskemål, i linje med FN-utlåtandet från 2002. Att bolaget även antar en bolagspolicy som förhindrar det från att överträda internationell humanitär rätt.

Motorola Solutions

HEMVIST >	USA
SEKTOR >	Telekom
PLATS >	Palestinska områden
OMRÅDE >	
UTVECKLING >	

Händelse: Motorola Solutions, Inc. har levererat ett skräddarsytt övervakningssystem till bosättningar på Västbanken. De bosättningar som ligger på ockuperad palestinsk mark strider mot internationell humanitär rätt (bland annat fjärde Genèvekonventionen), vilket har bekräftats av den internationella domstolen i Haag.

Mål: Att bolaget upphör att leverera och underhålla övervakningssystemet samt tillhörande tjänster till bosättningar som ligger på ockuperad mark. Att bolaget även antar en bolagspolicy som förhindrar det från att bidra till överträdelser av internationell humanitär rätt.

Kommentar: Etikrådet undersöker möjligheten att lägga en resolution på nästa bolagsstämma.

Rio Tinto

HEMVIST >	Australien
SEKTOR >	Råvaror
PLATS >	Indonesien
OMRÅDE >	
UTVECKLING >	

Händelse: Rio Tinto Ltd. kopplas genom sitt samarbete med Freeport-McMoran Copper & Gold Inc. och detta bolags gruvdrift i Indonesien, till allvarlig negativ miljöpåverkan i strid med FN:s konvention om biologisk mångfald.

Mål: Att bolaget på ett proaktivt sätt tillser att nödvändiga åtgärder implementeras så att verksamheten vid Grasberggruvan lever upp till internationellt accepterade nivåer för gruvavfallshantering.

Kommentar: Rio Tinto arbetar tillsammans med Freeport för att minska riskerna för allvarlig negativ miljöpåverkan från gruvverksamheten i Grasberg. Rio Tinto medger att utsläpp av gruvavfall i floder inte kan anses vara god praxis, men att det för Grasberggruvan är en lämplig metod.

Händelse: Toyota Motor Corporation kopplas till antifackligt agerande hos ett dotterbolag i Filippinerna i strid med ILO:s konvention om föreningsfrihet och skydd för rätten att organisera sig.

Mål: Att företaget hanterar situationen i Filippinerna och försäkrar att en oberoende fackförening får agera fritt samt antar en koncernpolicy om föreningsfrihet för de anställda.

Kommentar: För att öka tyngden i dialogen/ möjligheten att påverka för Etikrådet numera dialogen ihop med flera andra europeiska och nordamerikanska investerare.

Toyota

HEMVIST > Japan
SEKTOR > Konsument
PLATS > Filippinerna
OMRÅDE >

UTVECKLING >
2010 2011

Händelse: Veolia Environment har kopplats till kränkning av fjärde Genèvekonventionen genom att leverera skräddarsydd administration och drift av en spårvagnsförbindelse som binder ihop västra Jerusalem och bosättningar som ligger på av Israel ockuperat palestinskt område.

Mål: Att bolaget avvecklar sitt engagemang i projektet eller att bolaget på ett transparent och trovärdigt sätt kan bevisa att projektet genomförs i enlighet med den palestinska befolkningens intressen och önskemål.

Kommentar: Bolaget för långt gångna diskussioner i syfte att avveckla sitt ägande i Citypass projektet. Veolia kommer efter en försäljning att behålla ett kortare konsultavtal kopplat till projektet.

Veolia

HEMVIST > Frankrike
SEKTOR > Samhälls-service
PLATS > Palestinska områden
OMRÅDE >

UTVECKLING >
2010 2011

Händelse: Walmart Stores, Inc. kopplas till systematiska kränkningar av arbetstagarnas rättigheter i strid med ILO:s kärnkonventioner om arbetsvillkor både i den egna verksamheten och i leverantörsledet. Bolaget anses aktivt motarbeta de anställdas rättighet att bilda fackföreningar och ansluta sig fackligt.

Mål: Att bolaget stärker sina policyer och riktlinjer, så att dessa överensstämmer med de internationella riktlinjerna och visar ett trovärdigt uppföljningssystem som säkrar efterlevnaden av riktlinjerna.

Kommentar: Walmart har de senaste åren tagit itu med många problem i sin verksamhet inklusive miljö och mänskliga rättigheter i leverantörskedjan och miljöfrågor i sin egen verksamhet. Bolaget har ännu inte blivit lika konstruktivt i sin hantering av medarbetarnas rättigheter men dialogen med bolaget visar att de arbetar med frågan. Etikrådet besökte bolaget i USA under 2011.

Etikrådet skrev tillsammans med två andra investerare en debattartikel för att understryka vikten av att ha goda arbetstagarrelationer för bolagets långsiktiga lönsamhet. Artikeln publicerades i Financial Times i juni 2011.

Walmart

HEMVIST > USA
SEKTOR > Konsument
PLATS > USA
OMRÅDE >

UTVECKLING >
2010 2011

Bolag där dialogen är vilande i väntan på utslag i pågående rättsprocess

Chevron

HEMVIST >	USA
SEKTOR >	Energi
PLATS >	Ecuador
OMRÅDE >	
UTVECKLING >	

Händelse: Chevron Corporation har kopplats till miljöförstöring i Amazonas, Ecuador, vilket står i strid med FN:s konvention om biologisk mångfald.

Mål: Att bolaget agerar preventivt genom att stärka sina riktlinjer för miljö och förbinder sig att använda bästa tillgängliga teknik för utvinning i bolagets samtliga verksamheter samt hanterar de specifika föroreningsproblemen som föreligger som konsekvens av bolagets verksamhet i Ecuador.

Kommentar: Fallet prövas i pågående rättsprocesser i Ecuador och USA. Domare i fallet har bytts ut på grund av mutanklagelser. Fallet innehåller både stämningar och motstämningar, vilket ytterligare fördröjer ett domslut. Bolaget förnekar ansvar för föroreningarna i Amazonas och menar att det vidtog tillräckliga reningsåtgärder innan det drog sig ur projektet. Etikrådet anser att det kommit så långt som är möjligt i den aktiva dialogen med Chevron och inväntar nu att ärendet slutligen avgörs i domstol och att domen vinner laga kraft.

Bolag som har uteslutits av samtliga fonder

Etikrådet för en aktiv dialog med bolag som kränker konventioner. Syftet är att få bolagen att upphöra med kränkningen och säkerställa att förebyggande system som förhindrar framtida kränkningar av konventioner implementeras.

Alliant Techsystems Inc.

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

GenCorp Inc.

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

General Dynamics Corporation

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

Hanwha Corporation

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

L-3 Communications Holdings, Inc.

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

Lockheed Martin Corporation

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

Poongsan Corporation

(samt Poongsan Holdings Corporation)

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

Raytheon Company

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

Textron Inc.

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

Singapore Technologies Engineering

Kan kopplas till kränkning av Ottawa-konventionen mot antipersonella minor.

Samtliga ovanstående bolag är hemmahörande i länder som inte har skrivit under vapenkonventioner gällande klustervapen eller antipersonella minor. Följaktligen är bolagen inte bundna att följa konventionerna enligt nationell lagstiftning. Det innebär att det finns mycket begränsad möjlighet för Etikrådet att påverka, eftersom bolagen förväntas följa nationella säkerhetspolitiska direktiv. Som en årlig rutin uppmanar Etikrådet samtliga ovanstående bolag att agera i enlighet med de internationella vapenkonventionerna.

Ett flertal bolag på listan har under året kommunicerat till Etikrådet att de nu har avslutat eller är på väg att avsluta produktion och marknadsföring av klusterbomber och tillhörande utrustning som faller under konventionen mot klusterbomber. Etikrådet ser positivt på detta och undersöker nu kriterierna för hur uteslutningarna av dessa bolag ska kunna revideras.

Elbit Systems Ltd.

Kan kopplas till kränkning av internationell humanitär rätt i strid med fjärde Genèvekonventionen.

Både den Europeiska Unionen och den svenska regeringen är tydliga i att både de delar av separationsbarriären och de bosättningar som är uppförda av Israel på ockuperat område strider mot folkrätten och då mer specifikt artikel 49 i fjärde Genèvekonventionen. Konventionen säger att den ockuperande makten inte får deportera eller transferera delar av sin civila befolkning in i territoriet den ockuperar.

Etikrådets sammansättning

➤ Etikrådet består av en representant från varje fond. Ordförandeskapet, som alternerar mellan fonderna, innehades 2011 av Första AP-fonden och har 2012 övergått till Andra AP-fonden.

FRÅN VÄNSTER TILL HÖGER: Christina Olivecrona (suppleant), Christina Kusoffsky Hillesöy, John Howchin, Ulrika Danielson, Nadine Viel Lamare, Annika Andersson och Arne Löw (suppleant).

NADINE VIEL LAMARE
Första AP-fonden
www.ap1.se

ULRIKA DANIELSON
Ordförande och talesperson 2012
Andra AP-fonden
www.ap2.se

CHRISTINA KUSOFFSKY HILLESÖY
Tredje AP-fonden
www.ap3.se

ANNIKA ANDERSSON
Fjärde AP-fonden
www.ap4.se

JOHN HOWCHIN
Etikrådets generalsekreterare
www.etikradetapfonderna.se

Innehåll och produktion:
Etikrådet i samarbete med
Oxenstierna & Partners
Foto: Magnus Fond, Christina
Olivecrona, Arne Löf, Emma
Cramér, Johnér, Matton och
Scanpix.
Tryck: Åtta45

Frågor om Etikrådet besvaras av
Ulrika Danielson
Etikrådets ordförande 2012
E-post: info@etikradetapfondera.se
Tel: 031-704 29 00

Mer information finns på:
www.etikradetapfondera.se